

Diaspora

In de verte stonden de wijzers van een kerkklok op tien over acht. De nacht van de wintertijd was in aantocht. Een normaal mens speelt op dergelijke avonden een spelletje ganzenbord, gezellig met familie, pinda's en aanmaaklimonade.

Zeker al 15 minuten lang liep ik als een desperate landloper in het donker langs de Elswoutslaan. Ook in het pittoreske grensgebied tussen Overveen en Bloemendaal kon het spoken.

Ik was naarstig op zoek naar een voormalige aard-appelkelder aan de rand van een bos. Tegen Edwin had ik gezegd dat ik er om acht uur zou zijn. Calvinisten houden zich graag aan hun woord. Anders worden ze zenuwachtig.

Zonder een kompas of een kleurig kaartje van Google baande ik me een weg, in hoeverre dat ook mogelijk was, op een glibberig pad vol modder, dat ingeklemd was tussen nat gras en bruine bladeren.

Er waren geen bordjes met Landgoed Elswout, kalm aan, u hebt nog maar 100 meter te gaan!, geen lantaarnpalen, geen andere wandelaars. Een man van een manege had me tien minuten geleden verzekerd dat ik op de goede weg was. 'U hoeft alleen rechtdoor te gaan. Ziet u die auto in de verte? Daar moet u zijn.'

Ik was beland in een sprookjesachtig decor van goed en kwaad, met de nadruk op het laatste. Afgelegen van de bewoonde wereld, was ik, omgeven door schimmen, ijverig op weg naar een poppentheater.

Af en toe scheurde er een auto voorbij. Eindelijk een beetje licht, al was het maar voor drie seconden. Waar was de maan? Hoge bomen, ze leken de hemel aan te raken, schoten in een moordend tempo achter elkaar als paddenstoelen uit de grond. Uit een slootje aan

mijn rechterhand klonk een merkwaardige combinatie van gekwaak en gebrul. Iets voorbij het slootje herkauwen koelen in een lamelijk tempo gras.

Vanuit mijn rug hoorde ik stemmen. Ik keek om en zag aan de andere kant van de Elswoutslaan fietsers. Twee jongens, met beide een meisje achter op de fiets. Vertederend. Ze mompelden iets in het Hongaars. Voor ik iets kon zeggen, waren ze al uit het zicht verdwenen. Ik zag ze nog net rechtsaf slaan.

De klanken van het Hongaars, het voelde aan zo zoet als honing. Geruststelling. Zoiets van, het komt wel goed. De taal van de Magyaren. Maïzena voor eeuwen. Er ontloopte zich een lichte glimlach op mijn bezwete gezicht.

Ik had poppentheater De Zilveren Maan gevonden.

'Ah Tim, goed dat je er bent jongen. Ga je nog een stukje schrijven vanavond?' Edwin van Schie, docent-directeur van de Hongaarse School te Haarlem, was in zijn nopjes. Gestaat betraden mensen de ingang van De Zilveren Maan. Allen werden door Van Schie met een hartelijke groet ontvangen. De Hongaarse school verzorgt al sinds 1988 diverse cursussen Hongaars. Tijd voor een feestje dus.

Ieder jaar viert Van Schie het bestaan van de Hongaarse School met zijn cursisten door middel van een culturele avond. Voorstellingen met verhalen voor jong en oud, die van generatie op generatie worden doorgegeven. Vanavond stond er op het programma een Hongaars poppentheater, de presentatie van de nieuwste jeugdroman van de Hongaars-Nederlandse schrijfster Thérèse Major en een Hongaarse wijnproeverij.

Cursisten, zowel huidige als voormalige, hadden in grote meerderheid hun belangstelling getoond. De magische Magyaren verzameld op landgoed Elswout, twee dagen na 23 oktober.

Een vrouw met blond haar vertelde me waarom ze Hongaars leert bij Van Schie. 'Ik heb een huis gekocht in Hongarije, ongeveer 60 kilometer boven het Balatonmeer. De bewoners willen geen Duits spreken. Als ik een paar Hongaarse woorden spreek, veren ze op. Dolblij zijn ze dan. De Nederlandse taal vinden ze trouwens

Hongaarse School 20 jaar muzikaal-theatraal feestje jubilerende talenschool

geweldig. Nederland doet het altijd goed. De opvang van Hongaarse kinderen door Nederland, vlak na de Eerste Wereldoorlog, zit nog goed in hun geheugens gegrift.'

Een Hongaarse man naast haar vroeg me waar ik in Boedapest gewoond had. 'In de buurt van Nyugati, een half jaar in 2006, als student.' De man knikte. 'Die buurt ken ik. Het is een prettige buurt. Zelf ben ik al zes, zeven jaar niet meer in Hongarije geweest', antwoordde hij met een diepe zucht.

De avond werd geopend met een poppentheater. Márta Horváth voerde met muzikante Edina Csüllög het stuk Prins Árgyllus en de fee Ilona op. Het was een intieme vertelling in het Hongaars, uitgevoerd door Horváth, onder muzikale begeleiding van de mystieke klanken van Csüllög. Door mijn barre tocht van een half uur geleden langs de Elswoutslaan, leefde ik mee met Prins Árgyllus en zijn pogingen om, zowel fysiek als geestelijk, overeind te blijven. Ondanks tegenslag had hij uiteindelijk succes en kon hij verder leven met zijn geliefde.

Na het poppentheater verschoof de aandacht naar de boekpresentatie van Mama kom terug, de nieuwste (jeugd)thriller van schrijfster Thérèse Major. De achtergrond van Major was een interessante. Haar vader was in 1945 ontkomen aan een kamp in het Noord-Duitse Neuengamme. Hij was een vluchteling uit Boedapest en voelde weinig voor een terugkeer naar Hongarije. 'Amerika leek hem wel wat.'

In een bus op weg naar Amerika raakte hij aan de praat met Nederlandse kampgevangenen. Die raadden hem aan naar Nederland te gaan. 'Amerika is ver weg.

'A házigazda met regisseur Jutka, schrijfster Thérèse en artiesten Márta Horváth & Edina Csüllög

In Nederland is er ook vrijheid! Hij besloot een kijkje te nemen in Nederland. Hij kon nog altijd een volgende bus nemen. Zo raakte haar vader verzeild in een opvangkamp bij Scheerwolde. In Giethoorn ontmoette hij een vrouw, die hij wel leuk vond. De volgende bus liet hij, verstandig als hij was, maar lopen en bleef de rest van zijn leven achter in Giethoorn. 'Ongeveer 36 weken na de Opstand van 1956 werd ik geboren.'

Het jeugdboek Mama kom terug borduurt voort op de belevenissen van de tienjarige hoofdpersoon Johnny Mooiweer in twee voorgaande boeken, namelijk Johnny Mooiweer (2001) en Wat zijn moeder niet weet (2004). In deze drie boeken stelt de onderwijzeres uit Meppel de zoektocht van Johnny Mooiweer naar zijn achtergrond centraal. Net als Major heeft hij heeft een Hongaars-Nederlandse achtergrond - zijn moeder is echter Hongaars, zijn vader Nederlands. De boeken gaan over tijdloze vragen als wie ben ik nou eigenlijk? en waar kom ik vandaan?

Het verleden voorbij, de luiken open.

De tijd is rijp voor een canon over de Hongaars-Nederlandse verhoudingen vanaf 1100.

Mama kom terug is dus een vervolg op deze twee boeken. Het eerste exemplaar werd overhandigd aan de speciale gast van de avond, Jutka Sallay. Sallay, van Hongaarse afkomst, haar ouders waren vluchtelingen uit 1956, is als regisseur/verslaggever verbonden aan het KRO-programma Spoorloos. Voor dit programma houdt ze ook interviews en doet ze de montage. Dat zij het eerste exemplaar van Mama kom terug mocht ontvangen, paste bij het motto van de boeken over Johnny Mooiweer, spoorloos in Hongarije.

Voordat de kelen van de ruim zestig toeschouwers met heerlijke Hongaarse wijn werden gelaafd, zette de Hongaarse consul, Dénes Festetics de Tolna, Van Schie in het zonnetje via een amusante toespraak ('Van Schie, wat een leuke chaooot!') en een presentje van het consulaat voor de Hongaarse School.

Na het zingen van een Hongaars volksliedje, de cursisten zongen uit volle borst mee, deelde Sallay wijn en Hongaarse versnaperingen uit. Major signeerde haar boeken. De mensen vonden elkaar snel. Sommige cursisten stonden te praten over de poppenvoorstelling, met in hun linkerhand de drie boeken van Major en in hun rechterhand een glas wijn.

Terwijl ik aan een wijntje nipte, vertelde de consul me dat hij ooit in Den Haag had gevoetbald met de huidige ambassadeur voor Nederland in Boedapest, Ronald Mollinger. 'Dat was geweldig.' Vanochtend was de consul nog in Wenen. 'Gelukkig was ik nog niet op tijd. De avond wilde ik voor geen goud missen.' Voor zijn werk als consul was hij bankier geweest in onder meer Argentinië, Italië en Zwitserland. Op verzoek van de Hongaarse regering was hij consul in Nederland geworden.

'Op tweejarige leeftijd kwam ik terecht in Oostenrijk. Het was 1945. Mijn moeder bleek naar Nederland te zijn gevlucht. Ik spreek beter Nederlands dan Hongaars.' Een Hongaarse School in Nederland, 'waar vind je dat verder?', zei hij in volle teugen. De consul zuchtte toen ik vroeg hoe het met Hongarije ging.

Ook muzikante Edina Csüllög trok een zwaar gezicht bij een vraag over de politieke situatie in Hongarije. Ik was benieuwd naar haar mening. Aan Magyaren mag je over van en alles nog wat vragen stellen. Over stierenbloed, waterpolo, nomaden, verloren dominees, poëzie, paprika's, noem maar op. Maar liever geen vragen over de nationale politiek.

'Ach, in Oostenrijk vroegen ze wat er toch steeds aan de hand is in Nederland', antwoordde de consul droog. Ik stond met een mond vol tanden.

Consul Dénes graaf Festetics de Tolna

Edi zingt voor Ed
Ed: Nagyon szépen köszönöm!

Vlak voor Festetics de Tolna het poppentheater viel, vroeg ik hem wie zijn favoriete Hongaarse schrijver was. 'Zonder twijfel Sándor Márai. Ik had hem willen tegenhouden in San Diego. Helaas. Zijn leven past bij de tragiek van Hongarije.'

Ruim negen maanden voor de val van de Muur pleegde hij zelfmoord in de Amerikaanse stad. Márai, ongelukkig vertegenwoordiger van de Hongaarse diaspora. Een paar minuten later verdween ik in het donker, op zoek naar een treinstation.

Tim Baas